

Кандидат політичних наук,
доцент кафедри права, філософії та політології,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: yaant1511@gmail.com

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ В ДОСЛІДЖЕННІ ІСТОРІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ УКРАЇНИ ТА МЕТОДИКА ЇЇ ВИКЛАДАННЯ ЗДОБУВАЧАМ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Актуальність теми зумовлена тим, що сьогодні у практиці викладання курсу «Історія політичної думки України» застосовуються різноманітні методологічні підходи, які здатні суттєво впливати на саму методику викладання даного курсу здобувачам вищої освіти в Україні. Ця проблема суттєво актуалізувалася у зв'язку з російською агресією проти України в 2014 році та стала дуже актуальною з початком повномасштабної російсько-Української війни в лютому 2022 р. Сьогодні науковці, педагоги, політологи та методисти України у своїх працях висвітлюють ключові методики викладання здобувачам вищої освіти курсу «Історія політичної думки України». Тому їх детальний аналіз, на нашу думку, є актуальним.

Мета роботи – розглянути актуальні сьогодні методологічні підходи в дослідженні історії політичної думки України. Зокрема: антропологічний, політико-культурний і ситуаційний підходи. Та проаналізувати методику проблемного навчання і порівняльного аналізу політичних процесів при викладанні курсу «Історія політичної думки України» здобувачам вищої освіти.

Методологічною основою є результат наукового пошуку оптимальної моделі для викладання курсу «Історія політичної думки України» здобувачам вищої освіти, яка б спиралася на гуманізм політичних проєктів.

Наукова новизна нашого дослідження полягає в тому, що з'ясовано практичну значимість і доцільність застосування методик послугування критичним мисленням при роботі політолога з різного роду інформаційними джерелами історико-аналітичного та масмедійного спрямування.

Висновки. Проведене нами дослідження стосовно аналізу використання актуальних сьогодні методологічних підходів під час дослідження історії політичної думки України. Засвідчує, що під час викладання курсу «Історія політичної думки України» здобувачам вищої освіти, за основу необхідно брати гуманістичні моделі політичних проєктів котрі здатні допомогти в подоланні суперечливих ситуацій при аналітиці політичних процесів. Для досягнення позитивної динаміки здобувачами вищої освіти у вивченні курсу «Історія політичної думки України», доцільно використовувати методику проблемного навчання, котра разом із застосуванням критичного мислення здатна висвітлити весь спектр політичних подій.

Ключові слова: методологія, методика, навчання, історія, політична думка, критичне мислення.

Постановка проблеми дослідження. Сьогодні в історичній, політичній та педагогічній літературі ми можемо знайти багато прикладів розгляду історико-політичної проблематики з точки зору різних філософсько-освітніх течій та напрямків. Проте нас цікавлять методологічні підходи в дослідженні історії політичної думки України та аналіз різних методик викладання курсу «Історія політичної думки України» здобувачам вищої освіти. Різноманітні методологічні підходи та принципи дослідження історико-політичної проблематики, котрі допомагають сьогодні нашим науковцям аналізувати філософсько-освітні ідеї в спектрі політичної проблематики та їх вплив на історію держави. Спонукають українських мислителів, відобразити їх реальну дію, котра націлена на освітній процес України, який проходить сьогодні та проходив в попередні історичні епохи.

Адже історія політичної думки України нерозривно пов'язана з європейською та світовою історією. З погляду на це, переважна більшість сучасних українських політиків-педагогів та політиків-дослідників прагне впроваджувати актуальні сьогодні методологічні підходи в дослідженні історії політичної думки України. Саме вони дають можливість як викладачам так і здобувачам вищої освіти проаналізувати і відобразити в своїй уяві дійовий процес застосування методик послугування критичним

мисленням при роботі політолога з різного роду інформаційними джерелами історико-аналітичного та масмедійного спрямування.

З впровадження філософсько-політичних ідей у суспільне життя як в минулому ХХ ст. так і в теперішньому ХХІ ст. більшість українських науковців стали історичними учасниками і свідками соціально-політичних експериментів, а часто й прямими їх ідеологами. Тому саме вони можуть робити певні висновки й узагальнення стосовно впровадження в життя багатьох державотворчих та соціально-політичних ідей в Україні. Наприклад, ідеї про без'ядерний статус Української держави, її пацифізм і позаблоковий військовий статус в кінці ХХ ст. було доволі легко впроваджено в життя. Проте сьогодні наш український народ і наша держава Україна потерпають від тодішніх «поспішних рішень» нашого керівництва. Фактор віри в Будапештський меморандум, затьмарював очі як українському народу так і його керівництвом. Абсолютизація політичної довіри до Америки, росії, Великобританії, широким загалом українських політиків і керівництва, без перевірки практикою, сьогодні привела нас до тяжких наслідків загарбницької війни з російськими агресорами.

Тому сьогодні потрібні наукові, філософсько-політичні та соціокультурні експертизи певних політичних рішень, ідей та концепцій та специфічна методика і методологія їх висвітлення, аналізу і дослідження. Тобто будь-яка політична ідея чи концепція має пройти науково-теоретичну та історико-емпіричну аргументацію. Бо з історії політичної думки України нам відомо, що жодна з політичних ідей чи концепцій зорієнтованих на покращення життя народу не є ідеальною. Тому науковці-політологи сьогодні констатують факт плюралізму політичних ідей, які вільно конкурують між собою в масмедійному просторі чи залах українського парламенту, але не мають морального права претендувати на все загальність, бо тоді можуть з'явитися негативні тенденції.

Через плюралізм думок, сьогодні важко дати вичерпну, або «правильну» відповідь на питання про таке всезагальне поняття, як «реальна політика». З погляду на це, ми в нашій розвідці, хоч і в невеликому об'ємі, представимо різні методологічні підходи і принципи мислителів стосовно ролі історії політичної думки України та її складових елементів в житті української людини. А також розкриємо методологічні підходи в дослідженні історії політичної думки України та методика її викладання здобувачам вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні провідні українські науковці-політологи: Баранівський В. Ф., Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю., Скубій І. В., Томахів В., Якименко Ю., відзначають, що у викладанні історії політичної думки України створилась ситуація виходу за межі соціально-політичної рефлексії щодо проблем історії політики давнини і сучасності. З історії політичної думки України, нашим дослідникам уже відомі приклади впливу ідеології на суспільну думку та введення людей у стан війни для повернення «своїх ісконних земель», боротьби за «руський мір» та знищення «фашистів-бандерівців». При цьому російські політологи-пропагандисти позиціонують себе як незалежні аналітики та бажають за будь-яку ціну досягнути своїх цілей, послугуючи всіма доступними їм методами фальсифікації історії політики України і світу в різні періоди.

Таким чином, ми можемо стверджувати, що сьогодні у науковців-дослідників історії політичної думки України існує велика кількість проблемних запитань. І стосуються вони методологічних підходів які спрямовані на дослідження історії політичної думки України та методика її викладання здобувачам вищої освіти.

Українські науковці, мислителі-політологи та викладачі соціально-політичних дисциплін вищих навчальних закладів: Тупчієнко Л. С., Рудакевич О. М., Ломака І. І., Гніденко М. П., Вишнівський В. В., вважають, що в ХХІ ст. потрібно використовувати різноманітні методологічні підходи та методики під час викладання предмету історія політичної думки України.

Творчо поєднуючи науково-політичне пізнання та різноманітні методологічні підходи та методики, освітяни-політологи зможуть вирішити велику кількість навчально-освітніх проблем, що виникають перед здобувачами вищої освіти під час занять з історії політичної думки України. Адже проблема історико-політичної освіти та виховання молодих людей, є світлою надією для функціонування держави Україна. І її неможливо вирішити без освічених, мудрих, політично грамотних молодих людей, бо без них нам важко уявити майбутнє будь-якої держави чи людського світу взагалі.

Тому сьогодні історія політичної думки України, повинна стати тією галуззю наукового знання, що забезпечує методологічне, методичне світоглядне, прагматичне функціонування та розвиток політичної думки в українському суспільстві і має національну, світоглядну, гуманістичну, соціальну, культурологічну спрямованість. Політична думка України ХХІ ст., повинна являти собою науково обґрунтовану парадигму з відповідним науково-методичним підґрунтям.

В Україні ХХІ ст. науковці-політологи запропонували актуальні сьогоденню ідеї стосовно застосування різного роду методик і методів викладання політологічних дисциплін. Зокрема методику порівняльного аналізу політичних процесів застосовують українські науковці-політологи: П. П. Шляхтун [16], Л. С. Тупчієнко [13], Ю. Якименко [10]. Ця методика узагальнює в собі ідеї різних напрямків і течій в середовищі дослідників-політологів і допомагає зрозуміти сенси політичних рішень.

Методика роботи з інформацією та методика критичного мислення представлена в роботах: М. П. Гніденко та В. В. Вишнівського [3], В. Х. Лобаса [8], Н. М. Хоми [6]. Вона виступає специфічним передавальним ланцюгом під час процесу розповсюдження знань, як ключова форма виразу людської свідомості, своєрідним засобом пізнання історії політики котра допомагає в перетворенні дійсності.

Також вона є могутнім фактором політичного навчання і національного виховання людини-українця в духовно-практичному плані. У будь-якому конкретному випадку, дана методика повинна бути вплетена в історію політичної думки України.

Методика політичних проєктів та проблемного навчання в політології присутня в дослідженнях: В. О. Храмова [15], О. М. Рудакевича [11], І. І. Ломаки [9]. Вона є складовою частиною дослідження історії політичних ідей вітчизняних мислителів в їх культурно-політичному діалозі з кращими зразками світової соціально-політичної думки.

В підсумку аналіз останніх досліджень стосовно застосування різного роду методик і методів викладання політологічних дисциплін загалом та історії політичної думки в Україні, зокрема. На наше переконання, доцільно проводити через висвітлення актуальності методик і методів викладання політологічних дисциплін. Нам відомо, що історія політичної думки України обмежена невеликим часовим періодом. Проте історія політичної думки Європи та світу має глибинні тисячолітні традиції, які відображені в великій кількості артефактів та писемних джерел. Саме це дає нам можливість використовувати надбання науковців, політиків, політологів, філософів, педагогів, в плані методології та методики дослідження історії політичної думки України, у контексті вже значною мірою узагальненого світового досвіду.

Мета роботи – розглянути актуальні сьогоденню методологічні підходи в дослідженні історії політичної думки України. Зокрема: антропологічний, політико-культурний і ситуаційний підходи. Та проаналізувати методику проблемного навчання і порівняльного аналізу політичних процесів при викладанні курсу «Історія політичної думки України» здобувачам вищої освіти.

Наукова новизна нашого дослідження полягає в тому, що з'ясовано практичну значимість і доцільність застосування методик послугування критичним мисленням при роботі політолога з різного роду інформаційними джерелами історико-аналітичного та масмедійного спрямування.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Науковці-політологи, дослідники історії політичної думки України, усвідомлюють, що на всіх етапах історичного розвитку соціально-політична думка мислителів відповідала онтологічним запитам суспільства і відображали потреби суспільно-політичного розвитку держави. Вказана аргументація політологічних запитів суспільства, як ми вже наголошували вище розкрита в роботах науковців: Тупчієнка Л. С., Рудакевича О. М., Ломаки І. І., Гніденка М. П., Вишнівського В. В. та багатьох інших.

Вони переконливо доводять, що суспільно-політичний розвиток України впливав на політологічну складову навчально-виховного процесу, як в теоретичному так і в практичному плані моделюючи соціальну політику буття українського суспільства. Теоретичні моделі викладання суспільно-політичних дисциплін в закладах освіти України, як слушно наголошує І. В. Зайченко [4], в основному розроблялись педагогами-політологами. А історико-політична практика, в свою чергу, служила основою розвитку різноманітних методологічних підходів при дослідженні історії політичної думки України та методик її викладання здобувачам освіти різних рівнів.

Український науковець педагог-дослідник Сухомлинська О. В. [12], суттєву роль в даному процесі відводить саме історико-культурологічній методології, де твердим ґрунтом будь-якої науково-практичної чи освітньо-політичної концепції є людська політична мудрість та народно-педагогічна ідейно-політична спадщина. Тому, коли при вивченні історії політичної думки України ми застосуємо історико-культурологічний підхід, то ретроспектива соціально-політичних та освітньо-політичних проблем буде представлена як пласт української політико-освітньої культури.

Саме через це, на нашу думку політико-освітні знання та їх розуміння, в багатьох аспектах, базуються на принципах історизму та культури суспільства, які логічно заключають в собі взаємозв'язки історії політичної думки та історії соціально-педагогічної думки і у зв'язку з цим вони мають всі ознаки об'єктивності або науковості.

Коли ми застосовуємо принцип історизму в соціально-педагогічному дослідженні, як відмічає Левківський М. В. [7], то ставимо за мету більш-менш точно дослідити історичний час і буттєві проблеми тогочасного соціального середовища, щоб поетапно прослідкувати виникнення того чи іншого політичного процесу чи явища та зробити його концептуальне обґрунтування. Також даний принцип здатен прояснювати деяку соціально-політичну проблематику та мінімалізувати труднощі, які виникають у дослідника при обґрунтуванні тих чи інших історико-політичних ідей та процесів.

Адже переважна більшість науковців-політологів, в процесі своїх наукових розвідок і досліджень, завжди враховують той факт, що історія політичної думки України переплетена з історією світової політики, а разом вони є науками історичними. У зв'язку з цим їх знання повинні враховувати надбання загальної політичної історії людської цивілізації. Тому використання і реалізація методологічних аспектів принципів історизму при дослідженні історії ліричної думки України, дає науковцям-політологам змогу, в деяких аспектах, виявити актуальні соціально-політичні ідеї, які пронизують століття.

Сьогодні їх часто називають новаціями у соціально-політичних процесах, які спираються на історико-політичний досвід минулого, а це, на нашу думку, дозволяє оцінити їх актуальність з позицій сьогодення, тобто показує значущість тих чи інших соціально-політичних ідей в різних ситуаціях минулого і теперішнього часу. Тому використовуючи принцип історизму українські науковці здатні

висвітлити політологічні знання у їх історичній динаміці та у відповідності до суспільно-політичного розвитку держави.

Застосовуючи під час дослідження історії політичної думки України принцип логічного взаємозв'язку, науковці-політологи наголошують, що його значення полягає насамперед у поясненні ключових джерел, або спільного коріння життя суспільства та державної політики. Їх взаємозв'язок завжди виявлявся в складній системі суспільно-політичного розвитку. Також політико-освітні джерела на протязі історії розвитку українського суспільства були соціальними складовими елементами культури, філософії та педагогіки нашого народу, вони розвивалися разом з політичним розвитком самого суспільства, виходячи з його запитів і потреб. Тому історія політичної думки України представлена як система політико-освітніх ідей, яка розвивається у тісному взаємозв'язку з суспільно-освітнім розвитком і прогресом.

Висновки. Використовуючи різні методологічні підходи до відображення освітнього процесу під час викладання здобувачам вищої освіти курсу «Історія політичної думки України», ми розглянули велику кількість ідей та аргументів відомих українських науковців-політологів, які в своїх працях окреслили весь спектр методологічних підходів до поняття історико-політичний аналіз. Переважна більшість науковців пов'язували специфіку методики викладання курсу «Історія політичної думки України» у прив'язці до певного історичного періоду та умов соціально-політичного буття того часу. І саме через це, на нашу думку, велику кількість методик науковці можуть трактувати як в широкому так і в вузькому політико-освітньому значенні.

Загалом, за поширенням соціально-політичним вжитком, історико-політичне виховання молоді людини–громадянина, являє собою передачу історико-політичного та соціально-політичного досвіду від старших поколінь до молодших. Що в філософсько-освітньому трактуванні ототожнює історико-політичне та соціально-політичне виховання з процесом науково-освітнього та соціально-політичного розвитку молоді людини. А застосування викладачем певних методологічних підходів при викладанні історії політичної думки України, здатне розширити світогляд молодих людей та привести до особистісних змін в процесі засвоєння даного курсу. Цьому процесу здатна посприяти і методика відображення культурно-політичних стереотипів різних націй та народностей, що застосовується викладачем курсу. Адже при взаємодії людини з історичною специфікою соціально-політичного буття, або з відносно спрямованими та цілеспрямованими створеними політичним керівництвом умовами життя людей певних націй і народностей на різних етапах їх історичного та культурно-політичного розвитку, виникають цікаві симбіози.

Тому викладачу курсу «Історія політичної думки України», застосовуючи історико-культурологічний методологічний підхід при аналізі створених політичним керівництвом умовах життя людей певних націй і народностей на різних етапах їх історичного та культурно-політичного розвитку, потрібно враховувати, що великий вплив на нього має поняття «історичний досвід».

Доцільно констатувати, що під «історичним досвідом» в основному розуміють знання, уміння, способи мислення, моральні, етичні, правові норми, трудовий досвід, систему національних і духовних цінностей, досвід здобуття і примноження матеріального багатства, як в організованих навчально-освітніх формах, так і через «природне засвоєння», або як результат соціально-політичної взаємодії між поколіннями і впливу середовища на історико-політичне буття людства.

З глибокої давнини на території сучасної України розвивалися демократичні процеси державницького життя, а тиранія правителів і їх тоталітарна політика завжди викликали супротив та повстання людей. На відміну від росії де дуже любили царя-батюшку та кріпацтво, в Україні люди завжди володіли «духом волі і свободи» та повторювали «рабів до раю не пускають». Через це в історії політичної думки України елемент виховання розглядається дослідниками як особистісно-соціальне явище і політико-культурний феномен наявний у багатьох нескорених народів.

Застосувавши методику історико-політичного аналізу елементів національного виховання, ми можемо констатувати той факт, що воно має індивідуально-особистісну і загальнолюдську цінність, є важливим компонентом національної ідеології й культури, здійснюється в інтересах людини-громадянина, суспільства, країни.

Відповідно до історії розвитку українського суспільства, застосувавши соціокультурну методологію для аналізу історії політичної думки України, ми можемо прослідкувати, що процес національного виховання забезпечувався не лише родиною, церквою, школою, ЗВО, а й державною політикою яка спрямована на життя суспільства. Особистість людини формується філософією політичного життя під впливом усіх суспільних інститутів: від сім'ї до засобів масової інформації, від дитячого садка, школи, вузу і до суспільного виробництва матеріальних та духовних благ. Для кожного українського політолога, закономірними повинні бути різні методики та широкі погляди на філософію політичного виховання в українській етнопедагогіці.

А процес соціально-політичного виховання в Україні, як наголошують науковці-дослідники, має ключові національні традиції, проявити які здатний курс «Історія політичної думки України» завдяки застосуванню відповідних методик викладання.

Загалом, проведене нами дослідження стосовно аналізу використання актуальних сьогодні методологічних підходів під час дослідження історії політичної думки України. Засвідчує, що під час викладання курсу «Історія політичної думки України» здобувачам вищої освіти, за основу необхідно брати гуманіс-

тичні моделі політичних проєктів, які здатні допомогти в подоланні суперечливих ситуацій при аналітиці політичних процесів. Для досягнення позитивної динаміки здобувачами вищої освіти у вивченні курсу «Історія політичної думки України», доцільно використовувати методіку проблемного навчання, котра разом із застосуванням критичного мислення здатна висвітлити весь спектр політичних подій.

Тому курс «Історії політичної думки України», завдяки застосуванню різних методологічних підходів та принципів під час проведення занять зі здобувачами вищої освіти, здатен позитивно впливати на навчально-виховний процес загалом і процес національного виховання зокрема. Саме це, дає нам можливість зробити висновок, що здобути молодого людиною історико-політичні знання виступають засобами у філософсько-політичному вихованні й самовихованні людини впродовж життя. Адже історико-політичне виховання поєднуючи в собі духовні та практичні українські національні традиції становить внутрішню сутність навчання і освіти в державі Україна.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у тому, що методологічні підходи в дослідженні історії політичної думки України розвиваються у відповідності з розвитком суспільства та його запитами до політиків. Тому методика викладання здобувачам вищої освіти курсу «Історія політичної думки України» потребує нових методичних розробок, які б відповідали динамізму розвитку соціально-політичних дисциплін.

Через це у курсі «Історія політичної думки України» ми будемо бачити наукову дисципліну, яка логічно поєднує в собі філософію політики, педагогіку політичного виховання, навчання політичному аналізу, освітні пріоритети політичних знань, апелюючи до конкретного народу, етносу в їх історико-політичному поступі.

References

1. Бараніський В. Ф. Політологія. Київ: НАУ, 2016. 235 с.
Baranivskiy, V. F. (2016). Politologhiia [Political science]. Kyiv, Ukraine: NAU. 235. [in Ukrainian].
2. Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю., Скубій І. В. Політологія. Харків: ХНТУСГ імені Петра Василенка, 2017. 180 с.
Voronyansky, O. V., Kulishenko, T. Yu., Skubiy, I. V. (2017). Politologhiia [Political science]. Kharkiv, Ukraine: KhNTUSG named after Petro Vasylenko, 180. [in Ukrainian].
3. Гніденко М. П., Вишнівський В. В. Сучасна методика викладання у вищій школі. Київ: ДУТ, 2019. 127 с.
Hnidenko, M. P., Vyshnivskiy, V. V. (2019). Suchasna metodyka vykladannya u vyshchii shkoli [Modern teaching methods in higher education]. Kyiv, Ukraine: DUT. 127. [in Ukrainian].
4. Зайченко І. В. Історія педагогіки. У двох книгах. Книга І. Історія зарубіжної педагогіки. Київ: «Слово», 2010. 624с.
Zaichenko, I. V. (2010). Istoriya pedahohiky. U dvokh knykhakh. Knyha I. [History of teachers: in two books. Book I]. Kyiv, Ukraine: Publishing House «Slovo». 624. [in Ukrainian].
5. Горбатенко В. П. Історія політичної думки в Україні. Київ: МАУП, 2007. 128 с.
Horbatenko, V. P. (2007). Istoriya politychnoyi dumky v Ukrayini [History of political thought in Ukraine]. Kyiv, Ukraine: MAUP. 128. [in Ukrainian].
6. Хома Н. М. Історія політичної думки в Україні. Львів: Новий Світ, 2017. 632 с.
Khoma, N. M. (2017). Istoriya politychnoyi dumky v Ukrayini [History of political thought in Ukraine]. Lviv, Ukraine: Novy Svit. 632. [in Ukrainian].
7. Левківський М. В. Історія педагогіки. Київ: ЦНТЛ, 2011. 190 с.
Levkivskiy, M. V. (2011). Istoriya pedahohiky [History of Pedagogy]. Kyiv, Ukraine: Centre for Educational Literature. 190. [in Ukrainian].
8. Лобас В. Х. Методологічні основи викладання гуманітарних і суспільних дисциплін. *Збірник наукових праць «Соціологічна наука і освіта в Україні»*. Київ, 2000. №1. С. 71–79.
Lobas, V. H. (2000). Metodolohichni osnovy vykladannya humanitarnykh i suspil'nykh dystsyplin. [Methodological foundations of teaching humanitarian and social disciplines]. *Zbirnyk naukovykh prats' «Sotsiologichna nauka i osvita v Ukrayini» – Collection of scientific papers «Sociological science and education in Ukraine»*. Kyiv, Ukraine. 1. 71–79. [in Ukrainian].
9. Ломака І. І. Методика викладання соціально-політичних дисциплін. Івано-Франківськ: ПНУ імені В. Стефаніка, 2016. 44 с.
Lomaka, I. I. (2016). Metodyka vykladannya sotsial'no-politychnykh dystsyplin [Methodology of teaching socio-political disciplines]. Ivano-Frankivsk, Ukraine: PNU named after Vasyl Stefanic. 44. [in Ukrainian].
10. Якименко Ю. Політична освіта в Україні: стан і перспективи удосконалення. Київ, 2018. 146 с.
Yakymenko, Yu. (2018). Politychna osvita v Ukrayini: stan i perspektyvy udoskonalennya [Political education in Ukraine: state and prospects for improvement]. Kyiv, Ukraine. 146. [in Ukrainian].
11. Рудакевич О. М. Нетрадиційні форми лекційних та семінарських занять у викладанні політології: методичні рекомендації. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 37 с.
Rudakevich, O. M. (2013). Netradytsiyni formy lektsiynykh ta seminar's'kykh zanyat' u vykladanni politologiyi: metodychni rekomendatsiyi [Non-traditional forms of lectures and seminars in teaching political science: methodical recommendations]. Ternopil, Ukraine: TNEU. 37. [in Ukrainian].

12. Сухомлинська О. В. Методологія історико-педагогічного дослідження. *Педагогічна і психологічна науки в Україні. Збірник наукових праць до 15-річчя АПН України у 5 томах. Том.1 Теорія та історія педагогіки*. Київ: «Педагогічна думка», 2007. 360 с.
Sukhomlynska, O. V. (2007). Metodolohiya istoryko-pedahohichnoho doslidzhennya [Methodology of historical and pedagogical research. Pedagogical and psychological sciences in Ukraine]. *Pedahohichna i psykhologichna nauky v Ukrayini. Zbirnyk naukovykh prats' do 15-richchya APN Ukrayiny u 5 tomakh. Tom.1 Teoriya ta istoriya pedahohiky – Collection of scientific works for the 15th anniversary of the Academy of Sciences of Ukraine in 5 volumes. Issue 1 Theory and history of pedagogy*. – Kyiv, Ukraine: «Pedagogical thought». 360. [in Ukrainian].
13. Турпчійко Л. С. Політологія. Київ: «НАУ-друк», 2010. 268 с.
Turpchienko, L. S. (2010). Politolohiya [Political science]. Kyiv, Ukraine: «NAU-print». 268. [in Ukrainian].
14. Томахів В. Політологія. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 244 с.
Tomakhiv, V. (2018). Politolohiya [Political science]. Ternopil, Ukraine: TNEU. 244. [in Ukrainian].
15. Храмов В. О. Методика викладання політології. Київ: МАУП, 2004. 18 с.
Hramov, V. O. (2004). Metodyka vykladannya politolohiyi [Methodology of teaching political science]. Kyiv, Ukraine: MAUP. 18. [in Ukrainian].
16. Шляхтун П. П. Політологія: історія та теорія. Київ: ЦУЛ, 2010. 472 с.
Shlyakhtun, P. P. (2010). Politolohiya: istoriya ta teoriya [Political science: history and theory]. Kyiv, Ukraine: CUL. 472. [in Ukrainian].

Taran Ya.

ORCID 0000-0001-5338-1802

PhD in Political sciences,
Associate professor of the Department of Law, Philosophy and Political Science,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: yaant1511@gmail.com

METHODOLOGICAL APPROACHES IN THE STUDY OF THE HISTORY OF POLITICAL THOUGHT OF UKRAINE AND THE METHOD OF TEACHING IT TO STUDENTS OF HIGHER EDUCATION

The actuality of the theme is due to the fact that today in the practice of teaching the course «History of Political Thought of Ukraine» various methodological approaches are used, which can significantly influence the very methodology of teaching this course to students of higher education in Ukraine. This problem was significantly actualized in connection with the russian aggression against Ukraine in 2014 and became very relevant with the beginning of the full-scale russian-Ukrainian war in February 2022. Today, scientists, teachers, political scientists and methodologists of Ukraine highlight in their works the key teaching methods for students of higher education of the course «History of political thought of Ukraine». Therefore, in our opinion, their detailed analysis is relevant.

The purpose of the work is to consider the currently relevant methodological approaches in the study of the history of Ukrainian political thought. In particular: anthropological, political-cultural and situational approaches. And to analyze the methodology of problem-based learning and comparative analysis of political processes when teaching the course «History of Political Thought of Ukraine» to students of higher education.

The methodological basis is the result of a scientific search for the optimal model for teaching the course «History of Political Thought of Ukraine» to students of higher education, which would be based on the humanism of political projects.

The scientific novelty of our research lies in the fact that the practical significance and expediency of using critical thinking techniques in the work of a political scientist with various historical-analytical and mass media information sources has been clarified.

Conclusions. The research conducted by us is related to the analysis of the use of currently relevant methodological approaches during the study of the history of political thought of Ukraine. It certifies that during the teaching of the course «History of Political Thought of Ukraine» to students of higher education, it is necessary to take as a basis humanistic models of political projects that can help in overcoming controversial situations in the analysis of political processes. In order to achieve positive dynamics for students of higher education in the study of the «History of Political Thought of Ukraine» course, it is advisable to use the method of problem-based learning, which, together with the application of critical thinking, is able to highlight the entire spectrum of political events.

Keywords: methodology, technique, teaching, history, political thought, critical thinking.

Стаття надійшла до редакції 01.03.2024 р.

Рецензент: доктор філософських наук, професор Чорний О. О.